

jinde musí být její práce už jen snazší, však poprvé použila při vstupu do ještě nepříznivějšího prostředí, a to matematiky. Právě matematice, jejímž sociologickým uchopením chtěl David Bloor v práci *Knowledge and Social Imagery* (1976) přesvědčit své kolegy a kolegyně o síle tzv. „silného programu“ sociologie vědeckého poznání, bylo věnováno dosud poslední vydání semináře pod názvem „Sociologie matematiky: z centra dění na periferii“ (letní semestr 2024/2025). Výzkumný program jako takový se ujal, matematika si ale v následujících desetiletích postavení „strategického výzkumného místa“ (koncept je Mertonův) udržet nedokázala. Proč? O prvních hypotézách, které setkávání nad spíše vzácnými texty ze sociologie matematiky umožnilo formulovat, prozradíme proti očekávání jen tolik, že veškerá vina nebyla svalena na údajný chladný vztah sociologů a socioložek k matematice.

Řada, někdy dokonce zdvojená (Praha a Olomouc), dohromady devíti semestrů semináře „na pokračování“ plně zaujatého sociologií vědy je samozřejmě záležitost natolik unikátní, že lehce snese i drobnou výčitku na závěr. Seminář dokázal za tři roky své existence přilákat bohužel jen velmi malý počet studentů a studentek, těch z oboru sociologie pak paradoxně skoro neměřitelné množství. Otázka, proč tomu tak je, jako by nás přitom vracela do daleké minulosti sociologie vědy, na jejíž zanedbávání si stěžoval její klasik Robert K. Merton už v roce 1952 (v „*The Neglect of the Sociology of Science*“). Tři svazky k sociologii vědeckého poznání, které Z. Konopásek, J. Maršálek a L. Hadwiger Zámečník chystají v příštích dvou letech vydat, snad souběžně se stále ještě probíhajícím seminářem znovu a hlasitěji prokážou, že by další přehlížení jednoho z intelektuálně nejdynamičtějších sociologických podoborů posledních desetiletí představovalo jednoznačnou újmu.

Michal Hubálek, Jan Maršálek

Kabinet pro studium vědy, techniky a společnosti

Filozofický ústav, AV ČR

hubalek@flu.cas.cz, marsalek@flu.cas.cz

Za fasádou: druhý ročník studentské konference FSS MU

22.–23. května 2025, Brno

Ve dnech 22. a 23. května 2025 se na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity (FSS MU) uskutečnil druhý ročník mezioborové studentské konference s názvem „Za fasádou“. Konferenci organizovali studenti Katedry sociologie a spolek Sociologické nástupišť. Cílem bylo vytvořit prostor pro prezentaci studentských výzkumů zaměřených na témata, která běžně zůstávají „za fasádou“ každodenního života, institucí i společenských norem. Dvoudenní program nabídl příležitost pro odbornou diskusi, inspiraci i neformální setkání studentů z různých univerzit. V článku představíme výběr některých z příspěvků.

Po úvodních slovech vedoucího Katedry sociologie doc. Jiřího Navrátila a organizátorů zahájila konferenci Alžběta Ľudmová (FSS MU) s příspěvkem o queer aktivismu na Slovensku. Ve své prezentaci se zaměřila na to, jak je těžké udržet aktivismus v zemi, kde „je ticho kolem“ a společenská diskuse o queer tématech je potlačena. Prezentace Dominiky Cristini se věnovala institucionální postnatální péči o ženy a kritizovala její standardizaci. Ve své prezentaci použila výstižnou metaforu „stroje na mléko“, čímž poukázala na ztrátu individuality a autonomie žen v systému péče. Dopoledne uzavřela Iveta Štefanovičová (Slovenská akademie věd) kvantitativním výzkumem o postojích ateistické veřejnosti k náboženské svobodě, který ukázal, že sekularita nemusí znamenat odmítnutí náboženství jako takového, ale spíše důraz na jeho oddělení od státu.

Jana Závodská (FSS MU) představila svou diplomovou práci „Čekání na byt“, v níž popsala neprůhlednost a složitost bytových řízení. Svou práci přirovnala ke hře „Čekání na Godota“, protože podle ní celý proces působí jako absurdní drama. Kristýna Klouzalová (FF UK) prezentovala výzkum politické participace osob se zdravotním postižením. Uvedla, že se nezaměřovala pouze na diagnózu, ale i na subjektivně vnímané postižení a jeho vliv na zapojení do veřejného života.

Jan Pácl (FSS MU) přišel s analýzou významu, který běžní uživatelé přisuzují AI chatbotům. Prostřednictvím rozhovorů sledoval, jak lidé bez technických znalostí interpretují své zkušenosti s nástroji jako ChatGPT, a upozornil na „magické myšlení“ spojené s výsledky AI.

Nisreen Alsoudi (doktorandská škola v Budapešti) přednesla prezentaci o genderované identitě a právních omezeních jordánských žen ve vztahu k občanství. Její výzkum poukázal na hluboce zakořeněné nerovnosti a autorka uvedla, že „právo formuje vztah k vlastnímu státu i rodině“.

Druhý den zahájila Světlana Nedvědová (FSS MU) s výzkumem o sociálně neuznaném žalu u pozůstalých po sebevraždě blízké osoby. Popsala, jak lidé často „nevědí, jak se chovat, radši to zazdí, ten pocit, i ten hezký“. Její výzkum patřil k nejemočnějším z celé konference. Adéla Petřeková (Univerzita Komenského v Bratislavě) reflektovala roli expertních rozhovorů v rané fázi výzkumu. Zdůraznila, že „rozhovor není jen metoda. Je to setkání. A někdy i příběh.“

V hudebním bloku Klára Zoufalá (FSS MU) analyzovala online koncerty během pandemie jako formu rituálu a interpretovala je pomocí teorií Emila Durkheima. Veronika Tichá (MU) představila etnomuzikologický výzkum romských hudebníků v Brně a upozornila na jejich specifickou roli v komunitě a způsobu komunikace s publikem.

Kristína Augustín (Univerzita Komenského v Bratislavě) se zaměřila na byrokracii na Slovensku a upozornila na rozpor mezi deklarovanou politikou segregace a reálnou praxí, která může z marginalizace některých skupin těžit. Karolína Gregorová (FSS MU) uzavřela sekci kritickou analýzou duševního zdraví mladých lidí. Ptala se: „Kdy cítíme radost?“ a zkoumala, jak mladí lidé vnímají čas, produktivitu a úspěch ve vztahu k psychickým obtížím.

Závěrečným příspěvkem konference byla prezentace Ondřeje Vodičky (FSS MU), který pomocí analýzy sociálních sítí zkoumal propojení a vliv korporátní elity v českém podnikatelském prostředí. Poukázal například na to, že „centrální aktéři sítě často figurují v radách více firem“, což může ovlivňovat rozhodovací procesy.

Konference „Za fasádou“ ukázala, že mezi studenty a studentkami různých oborů existuje silný zájem o sdílení vlastních výzkumů, konstruktivní diskusi i navazování kontaktů. Během dvou dnů se vystříдалo 28 prezentujících a přes 60 účastníků z českých a slovenských univerzit. Prezentace pokrýly pestré spektrum témat od genderu, byrokracie a duševního zdraví po hudbu, digitalizaci či politickou participaci. Výborná organizace, přístupnost a otevřenost vytvořily inspirativní prostor pro odborný i lidský dialog, který má v akademickém prostředí nezastupitelné místo.

Závěrem lze dodat, že studentské konference jako tato přinášejí nejen možnost prezentace výzkumů, ale také podporují sdílení zkušeností, formování výzkumné identity a propojení různých akademických světů.

*Barbora Červená, Bára Švejdová
Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci
barbora.cervena02@upol.cz,
bara.svejdova01@upol.cz*